

Список використаних джерел:

1. Легун О. М. Роль цінностей і ціннісних орієнтацій у розвитку особистості / О. М. Легун // Проблеми загальної та педагогічної психології: зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ / за ред. С. Д. Максименка. – Т. XII, ч.4. – К., 2010. – С. 241-248.
2. Марчук В. В. Ціннісні орієнтації в структурі педагогічної свідомості / В. В. Марчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visnyk.chnpu.edu.ua/download/vs111/48.pdf>.
3. Bidshahri Raea. 7 Critical Skills for the Jobs of the Future / By Raea Bidshahri. – Jul 04.2017 [Electronic resource] – Mode of access –<https://singularityhub.com/2017/07/04>.
4. Conley David T. Pathways to Postsecondary and Career Readiness / David T. Conley. – Wellington, 2011. – 51 p.
5. Conley David T. The Four Key Dimensions of College and Career Readiness / David T. Conley. – 2012 [Electronic resource] – Mode of access –<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9781118269411.ch1/summary>.
6. Crossan M. In Search of Virtue: The Role of Virtues, Values and Character Strengths in Ethical Decision Making / Mary Crossan, Daina Mazutis and Gerard Seijts Mary Crossan // Journal of Business Ethics. – 2013. – № 113 (4). – P. 567-581.
7. Kerr Clark. The Great Transformation in Higher Education, 1960–1980 / Clark Kerr. – New York: State University of New York Press, 1991. – 383 p.
8. Peschard Isabelle. The value(s) of a Story: Theories, Models and Cognitive Values / Isabelle Peschard // Journal of Social Philosophy. – 1994. – № 25 (1). – P. 97-109.
9. Samuel M. Natale. Higher Education in Crisis. The Corporate Eclipse of the University / Natale M. Samuel and Anthony F. Libertella. – New York: State University of New York Press, 2001. – 245 p.
10. Tillman D. Living values. Activities for Young Adults / Diane Tillman. – N.Y.: International Coordinating Office, 2001. – 400 p.

Павлова Н.Г.

викладач української мови та літератури вищої категорії,

Державний вищий навчальний заклад

«Білгород-Дністровський морський рибпромисловий технікум»

СТАН ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Бути патріотом – це ... шукати задоволення не в тім, «щоб бути українцем», а в тім, щоб було честю носити ім'я українця; ... вимагати гарних і добрих учинків від себе, як від українця, а не ненавидіти інших тому, що вони «не українці».

В. К. Липинський (український історик)

У сучасних умовах реформування освіти особливого значення набувають проблеми професійної підготовки майбутнього фахівця. Окрім фахових знань, умінь і навичок, сучасний вищий навчальний заклад має формувати й громадянина-патріота, небайдужого до долі української держави, економіки, освіти та культури. Вирішення цього завдання вимагає належної організації патріотичного виховання майбутніх фахівців.

Як показують події останніх років, забезпечення належним чином національного суверенітету і територіальної цілісності України потребує докорінного реформування вітчизняної системи виховання молоді, її спрямування на становлення свідомих громадян і патріотів української соборності. Нині проблема патріотичного виховання набуває особливого значення, оскільки від її вирішення багато у чому залежить майбутнє нашої нації. Тому на сьогоднішній день державна політика України у сфері національно-патріотичного виховання реалізується відповідно до положень Конституції України, Законів України «Про

оборону України», «Про Збройні Сили України», «Про освіту», Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 рр. тощо [1-8].

Відродження патріотизму – нагальна проблема сучасного українського суспільства. Що ж таке патріотизм?

Аналіз соціально-гуманітарної та психолого-педагогічної літератури дозволяє зробити висновок щодо сутності патріотизму як моральної якості людини, яка виявляється у здатності людини ідентифікувати себе з рідним народом, у любові та відданості своїй батьківщині, потребі у постійному власному духовному й інтелектуальному зростанні заради величі і слави своєї батьківщини та готовності за будь-яких умов постати на захист істинної демократії, національних інтересів свого народу, практичними справами зміцнювати її могутність і незалежність. А патріотичне виховання студентів – це організований, планомірний та цілеспрямований процес засвоєння особистістю національних цінностей і норм культури, спрямований на формування у неї національно-громадянської самосвідомості, патріотичних переконань та поведінки, усвідомлення своїх вчинків і дій на благо народу й держави, готовності до захисту Вітчизни.

Досвід державної політики впродовж усіх років незалежності України засвідчив, що національно-патріотичному вихованню дітей та молоді не приділялось достатньої уваги. У зв'язку з цим актуалізувалася низка проблем, серед яких найгострішими є відсутність ефективного механізму формування та реалізації державної політики у цій сфері; брак духовності і моральності у суспільстві; наявність істотних відмінностей у системах цінностей, світоглядних орієнтирах громадян; наявність розбіжностей в уявленнях про історичне минуле; незавершеність процесу формування національного мовно-культурного простору; перетворення інформаційного простору на поле маніпуляцій суспільною свідомістю; відсутність єдиних підходів до процесу національно-патріотичного виховання тощо [8, п. 2].

Науково доведено, що молодь не лише копіює усталені взірці поведінки і взаємодії попереднього покоління, але й здатна вносити в них новий зміст в залежності від умов життя, що постійно змінюються. Тому завжди є цікавими дані соціологічних досліджень щодо вивчення тенденцій зміни соціального обличчя молоді, її норм, цінностей та інтересів.

Таке дослідження було проведено на базі Білгород-Дністровського морського рибпромислового технікуму у лютому 2018 року. Для отримання інформації, яка дає відносно цілісне уявлення про рівень патріотичної вихованості студентської молоді даного вищого навчального закладу, було проведено анкетування, яке охоплювало 110 респондентів з різних курсів. Тож, який він, патріотизм, очима молоді? Наведемо деякі отримані дані.

Вік респондентів можна розподілити таким чином: 47% віком 15-16 років; 40% – 17-18 років; 11% – 19-20 років; 2% – іншого віку. 82% опитаних чоловічої статі, а 18% – жіночої.

Як свідчить анкетування, абсолютна більшість (87%) вважає патріотом того, хто любить свою країну (96 респондентів). На питання «Що для Вас означає бути патріотом?» 50% відповіли: «прагнути кращого майбутнього для своєї Батьківщини», інші 50% – це відповіді: «стати на захист Вітчизни за різних умов», «любити свою землю» та «любити свою родину». Патріотизмом студенти вважають «вірність Батьківщині» (41%), «повагу до рідної землі» (29%), «готовність захищати інтереси свого народу» (28%). На питання «Чи готові ви захищати свою Вітчизну від ворогів?» лише 21 респондент (19%) відповів «ні». 92 студенти (84%) «відчувають себе громадянином України», а 63% вважають «патріотизм національною рисою українця». На питання «У чому виявляються Ваші патріотичні почуття?» отримано такі результати: відповідальність за свої вчинки (41%); участь у громадському житті (21%), серйозне ставлення до навчання (10%); формування професійних якостей (10%). Цікавими є відповіді на запитання «Які почуття виникають у Вас, коли звучить Гімн України?»: у 27% респондентів це почуття патріотичного піднесення; у 24% – почуття гордості; у 23% – любові до України; у

13% – хвилювання. Взірцем патріота для сучасної молоді в основному є історичні та національні герої (43%), а також видатні діячі Держави (17%) та батьки (14%). 59% вважають необхідним патріотичне виховання студентської молоді. Цифри свідчать про погане знання минулого та сучасного України: 25% не знають, «коли була проголошена незалежність України», 53% не знають, «коли була прийнята чинна Конституція України», а 75% не знають, «який державний устрій в Україні».

Окремо зупинимося на мовному питанні. Цікавими виявилися такі данні: 65% студентів вважають, що любов до рідної мови є проявом патріотизму, а 57% – що патріоту обов'язково володіти мовою своєї Батьківщини. Українська мова є «солов'їною» (рідною) для 69% і до неї ставляться з повагою 68% студентів. 78% вважають, що культура мови є ознакою освіченості, а майбутній фахівець повинен підвищувати рівень культури мовлення. Читанню художньої літератури віддають перевагу 37%, наукової літератури – 17%, публіцистики – 7%, іншої літератури – решта. Інформацію щодо соціальних, політичних, економічних та інших проблем наша молодь в основному отримує з Інтернету (42%), телебачення (32%), решта – з газет, радіо та інших джерел. Під час дозвілля віддають перевагу спілкуванню з друзями 57 студентів; спорту – 51; Інтернету – 40; читанню – 11; перегляду телепрограм – 10 (цікавими для 80 студентів є фільми і серіали; для 29 – розважальні і видовищні телешоу; для 26 – науково-пізнавальні).

Щодо освіти, то метою навчання у ВНЗ студентами названо можливість реалізувати себе у професії (61%) та отримання знань (44%). Майбутня професійна діяльність для молоді означає високооплачувану роботу (55%) та створення власної справи (36%). 82% респондентів стурбовані майбутнім України, але тривожним є факт, що 29% не пов'язують з нею своє майбутнє. Працювати за кордоном хочуть 26%, а в Україні – 53%; решті байдуже, де працювати, головне бути забезпеченим. 50% опитаних вважають, що доля України залежить «від самого себе» (тобто самих громадян), а близько 47% – від Президента та Верховної Ради.

Шлях до успіху в українському патріотичному вихованні має пролягати через осучаснений зміст патріотичного виховання майбутніх фахівців, що, як видно з результатів анкетування, вже дає свої перші позитивні результати. Ці зрушення у свідомості молодого покоління були б неможливі без злагожденості у діях педагогічного колективу щодо організації та реалізації заходів із національно-патріотичного виховання.

У навчальних планах, планах виховної роботи, робочих програмах навчальних дисциплін, індивідуальних планах роботи викладачів виховна робота є невід'ємною частиною навчально-виховного процесу. Так, у поточному навчальному році метою нашого закладу є втілення програми громадянського виховання «Я – людина, патріот, громадянин, гуманіст, сім'янин». Це стає можливим завдяки певним заходам, як, наприклад, проведення виховних годин «Живи моя держава, Україна», «Таланти твої, Україно!», «Це моя Україна, це моя батьківщина, що як мати і тато одна», «Стати Європою, щоб бути Україною», «Україно! Мій коханий краю!» тощо. Крім того важливим є проведення книжкових виставок, наприклад «Україна, вільна, суверенна, ти в моєму серці назавжди», «Пам'ять серця», а також презентація літератури, присвяченої історії незалежності України. Викладачами гуманітарного циклу проведено тиждень української писемності та мови, оформлено виставки до знаменних дат України. Кожного року заклад бере участь у Всеукраїнському конкурсі знавців української мови імені П. Яцика, у Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді імені Т. Шевченка, в обласних предметних олімпіадах та інших заходах.

Відомо, що святкування знаменних календарних дат, відвідування краєзнавчих музеїв, знайомство з пам'ятками історії та культури рідного міста, села, краю – найбільш сприятливий ґрунт для виховання патріотизму у студентському середовищі, один із засобів утвердження громадянської зрілості, духовного становлення громадянина. Популяризація вітчизняної культурної спадщини дає можливість сучасній молоді доторкнутися до давньої матеріально-духовної культури, відчутти її глибинне коріння, виховувати почуття гордості за свою країну,

культуру, народ. Пізнавально-виховне значення мають вечори, присвячені митцям рідного краю, України, традиційні Шевченківські дні. Наприклад, цьогорічні виховні години «Літопис народної слави», «Велич народного подвигу», «З тобою, краю мій солов'їний, іду дорогами війни», «Будьмо гідними називати себе українцями», «Україна в часи важких випробувань», проведення днів пам'яті жертв голодомору «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні» та героїв Крут, засідання круглого столу за темою «Досягнення і перспективи співробітництва України з НАТО», зустрічі з учасниками бойових дій на сході України, членами сімей небесної сотні, бійцями АТО, шефство над ветеранами Другої Світової війни тощо – все це дає безліч можливостей для реалізації завдань патріотичного виховання студентів.

Отже, такий матеріал має включатися до змісту патріотичного виховання та сприяти формуванню у студентської молоді основних рис патріотизму

– усвідомлення особистістю своєї національної належності	відбувається через знайомство студентів з минулим, з історією своєї країни, народу, мови, культури, традицій, з видатними українцями минулого і сучасності;
– любов до рідної культури, мови, національних свят і традицій, прагнення до вдосконалення мовленнєвої культури	відбувається через розуміння студентами необхідності сучасного етапу українізації: повернення до рідних коренів, витоків українства; через національне самоствердження й саморозвиток;
– знання історії своєї Вітчизни, пошана до історичної пам'яті	переконає студентів у тому, що українці мають всі підстави пишатися видатними постатями минулого (від державних діячів – князя Володимира, гетьмана Б. Хмельницького, першого президента М. Грушевського до народних героїв, оспіваних в думах та легендах, – козака Голоти, Марусі Богуславки, Довбуша, Кармелюка), своїм глибоким корінням християнської моралі, освіти та культури;
– розуміння менталітету, самокритичне ставлення до національних вад та дій щодо самоусунення їх у себе	в цьому випадку формується переконання, що лише людина з високими моральними переконаннями може стати справжнім патріотом;
– відчуття власної відповідальності за долю країни, народу, нації, готовність до захисту Батьківщини	формується у процесі пізнання самого себе, своїх сил, здібностей, вчинків, свого ставлення до самого себе і навколишнього світу;
– розуміння й сприйняття української ідеї, сприяння розбудові державної незалежності України	студенти усвідомлюють: якщо українську ідею не знищили 300 років татарської навали, століття панування російського царизму, 70 років радянського гноблення, то нині тим паче не знищити віру у майбутнє України; у них зміцнюються переконання, що незалежність України – наскрізна ідея українського народу, який не здолати;
– дотримання Конституції України, дбайливе ставлення до національних багатств і рідної природи	у центрі уваги є вивчення та аналіз статей Конституції, які стосуються прав та обов'язків громадян, що впливає на відповідальне ставлення молодих людей до своїх дій та вчинків, на зростання громадянської свідомості;
– повага до культур інших народів	студенти усвідомлюють: моральні цінності у сучасному інформаційному світі є значущими; повага до старших, освічених, толерантність і терпиме ставлення до чужої думки, вірування, поведінки притаманне українцям.

Як бачимо, існує багато заходів для підвищення рівня патріотичної свідомості сучасних студентів, яких ми маємо постійно і планомірно вживати для досягнення основної мети – становлення майбутніх фахівців як громадян-патріотів України, тих, які повинні бути єдиними у прагненні бачити її сильною, могутньою, незалежною державою, готовими стати на захист істинної демократії та національних інтересів свого народу. Адже ген патріотизму в українців неможливо знищити.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Про оборону України: Закон України від 6 грудня 1991 р., № 1932-ХІІ. [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Про Збройні Сили України: Закон України від 6 грудня 1991 р., № 1935-ХІІ. [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р., № 2145-VIII. [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ ст.: Закон України від 9 квітня 2015 р., № 314-VIII. [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки: Закон України від 9 квітня 2015 р., № 317-VIII. [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді: Постанова Верховної Ради України від 12.05.2015 р., № 373-VIII. [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 рр.: Указ Президента України від 13.10.2015 р., № 580/2015. [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

Рєка О.П.

*викладач української мови та літератури вищої категорії,
викладач-методист,*

ДВНЗ «Білгород-Дністровський морський рибпромисловий технікум»

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ГРОМАДЯНИНА ТА ПАТРІОТА УКРАЇНИ

Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову. Ми повинні бути свідомі того, що мовна проблема для нас актуальна і на початку 21 століття, і якщо ми не схаменемося, то матимемо дуже невтішну перспективу.

Ліна Костенко.

«Учитель будує Україну в дитині, в молодому поколінні»

Омелян Вишневський

Найхарактернішими рисами, притаманними людині, народу є суспільна свідомість, суспільна діяльність і мова. Жодна з цих рис не може існувати окремо. Кожен етнос розмовляє власною мовою. Кожна мова є надбанням певного народу. Особливо тісний зв'язок між мовою та суспільною свідомістю. Усі витвори людської свідомості знаходять вираження у формі мовних знаків. Великий мовознавець О.Потебня писав: «Мова є засобом не виражати готову думку, а створювати її...» [1]. Мова належить до найважливіших ознак, сутностей людини, є